Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Verslo perdavimas kaip tvarų MVĮ sektoriaus atsigavimą skatinantis veiksnys“

(nuomonė savo iniciatyva)

(2022/C 486/02)

Pranešėja **Mira-Maria KONTKANEN**

Plenarinės asamblėjos sprendimas	2022 1 20
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 32 straipsnio 2 dalis
	Nuomonė savo iniciatyva
Atsakingas skyrius	Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius
Priimta skyriuje	2022 9 8
Priimta plenarinėje sesijoje	2022 9 21
Plenarinė sesija Nr.	572
Balsavimo rezultatai	
(už / prieš / susilaikė)	143 / 0 / 0

1. **Išvados ir rekomendacijos**

1.1. Verslo perdavimas yra svarbus strateginis procesas, kuriuo užtikrinamas įmonių tęstinumas ir išsaugomos darbo vietos. Todėl Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) siūlo, kad Europos Sąjungos (ES) ir valstybių narių ekonomikos gaivinimo ir augimo politikoje verslo perdavimo skatinimui būtų suteiktas svarbus vaidmuo.

1.2. Verslo perdavimas apsaugo kaimo vietovių, kuriose aktyviai veikia labai mažos, mažosios ir vidutinės įmonės, socialinę struktūrą. Kuriant gerai veikiančias verslo perdavimo ekosistemas ir paramos paslaugas, labai svarbu išsaugoti pragyvenimo šaltinius kaimo vietovėse ir vietovėse, kuriose vyrauja viena pramonės šaka, bei tokių vietovių ekonomiką. EESRK mano, kad tai taip pat turėtų būti geriau pripažįstama įgyvendinant ES ilgalaikę kaimo vietovių viziją ir Kaimo veiksmų plane.

1.3. Sėkmingai perduodant verslą išsaugomos esamos darbo vietos ir kuriamos naujos darbo vietos bei užtikrinamos ateities perspektyvos darbuotojams darbo tęstinumo ir profesinio tobulėjimo požiūriu. EESRK ragina valstybes nares dalytis geriausia patirtimi apie tai, kaip skatinti įmonės perdavimą darbuotojams, pavyzdžiui, kooperatyvo forma ([1]) ir kitomis darbuotojams priklausančių socialinės ekonomikos įmonių formomis.

1.4. Kuo anksčiau verslininkai pradeda ruoštis perdavimo procesui, tuo sėkmingiau jie įvykdomi. Valstybės narės turi didinti savo informuotumo apie verslo perdavimą didinimo veiklą ir aprūpinti įmones ir kitas paramos organizacijas priemonėmis, kad jos galėtų skatinti ir remti labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių perdavimą. EESRK taip pat ragina valstybes nares nustatyti ir toliau plėtoti labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms skirtus išankstinio perspėjimo mechanizmus ([2]), kad būtų remiamas verslo atsparumas, gyvybingumas ir galiausiai verslo perdavimas.

1.5. Pradėto verslo įsigijimas turėtų būti aktyviai skatinamas ir tai turėtų būti tokia pat patraukli galimybė pradedantiesiems verslininkams, kaip ir startuoliams. Praktinė patirtis, susijusi su įmonės pirkimu ir jos paveldėjimu, turėtų būti įtraukta į verslumo ugdymo, vidurinio ir aukštojo mokslo programas. Todėl EESRK ragina kurti paskatas, kad mažosios įmonės būtų perduodamos jauniesiems verslininkams. Tokios paskatos galėtų apimti informuotumo didinimą, konsultavimo paslaugas, mentorystę ir galimybes gauti finansavimą. Be to, būtų galima toliau stiprinti jaunųjų verslininkų

([1]) Pavyzdžiui, Prancūzijoje yra sukurta sistema, pagal kurią organizuojamas ir palengvinamas bendrovės perdavimas darbuotojams ir stiprinama teritorijų ekonominė veikla, palengvinant labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių perdavimą.

([2]) Išankstinio perspėjimo mechanizmas – tai konsultavimo ir paramos paslauga finansinių sunkumų patiriančioms įmonėms, kuria siekiama ankstyvosios intervencijos, kad būtų išvengta gyvybingų įmonių bankroto.

supratimą apie socialinį dialogą, kad būtų užtikrintas sėkmingas verslo perdavimas iš visų suinteresuotųjų subjektų perspektyvos. Be to, siekiant padidinti moterų verslininkių skaičių, kuris šiuo metu yra per žemas, reikėtų sukurti papildomų paskatų verslą perduoti moterims verslininkėms.

1.6. Finansavimas tebėra kliūtis sėkmingam verslo perdavimui, o daugumai verslo perdavimų reikalingas išorės finansavimas. EESRK primygtinai ragina kiekvieną valstybę narę užtikrinti, kad valstybėje veiktų finansų įstaigos, galinčios remti labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių verslo perdavimus, pavyzdžiui, suteikiant paramą dėl banko paskolos įkaitų.

1.7. EESRK rekomenduoja valstybėms narėms įsteigti nacionalinius verslo perdavimo suinteresuotųjų subjektų forumus, kurie atstovautų ir viešiesiems, ir privatiesiems suinteresuotiesiems subjektams. Verslo perdavimo forumais užtikrinamas sistemingas ir ilgalaikis požiūris dėl verslo perdavimo skatinimo. Jie taip pat suteikia galimybę nuolat palaikyti dialogą tarp nacionalinių ekspertų ir veiksmingiau naudoti išteklius.

1.8. EESRK mano, kad verslo perdavimo internetu platformos turėtų būti kuriamos visose ES valstybėse narėse ir kad jos taip pat turėtų būti prieinamos labai mažoms ir mažosioms įmonėms. Turėtų būti plėtojamos įvairių valstybių narių interneto platformų tarpusavio ryšiai ir sinergija, o Europos Komisija galėtų palengvinti ryšį tarp įvairių elektroninių prekyviečių ES.

1.9. Verslo perdavimo duomenys dažnai yra fragmentiški, nepakankami, pasenę ir tarpusavyje nepalyginami visose ES valstybėse narėse. Todėl EESRK rekomenduoja Komisijai ir valstybėms narėms toliau tobulinti verslo perdavimo duomenų bazę.

1.10. Reikėtų reguliariai peržiūrėti verslo perdavimo padėtį Europoje, pavyzdžiui, sukuriant ES masto verslo perdavimo barometrą, kuris taip pat padėtų formuoti įrodymais grindžiamą politiką. Metinė ES MVĮ asamblėja turėtų būti naudojama kaip forumas, kuriame reguliariai diskutuojama ir dalijamasi patirtimi dėl labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių verslo perdavimo. Galiausiai reikėtų apsvarstyti įvairias informuotumo didinimo iniciatyvas, pavyzdžiui, paskelbti nacionalinę ir (arba) Europos verslo perdavimo savaitę.

2. **Įžanga**

2.1. Sėkmingų verslo perdavimų skaičiaus didinimas turėtų tiesioginės naudos užimtumui, veiklos tęstinumui ir visai Europos ekonomikai. Atsižvelgiant į Konferencijos dėl Europos ateities pasiūlymus ([3]), verslo perdavimas padeda kurti atsparesnę ir darnesnę visuomenę.

2.2. Verslo perdavimas tampa vis svarbesne ir neatsiejama labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių strateginės plėtros, atnaujinimo ir augimo dalimi. Europos gyventojams senėjant ir augant verslininkų, planuojančių pasitraukti iš verslo, skaičiui, sėkmingas verslo perdavimas tampa dar svarbesnis Europos labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių ekonomikai.

2.3. Kasmet visoje Europoje perduodama apie 450 000 įmonių, kuriose dirba 2 mln. darbuotojų. Apskaičiuota, kad kasmet gali nepavykti perduoti apie 150 000 įmonių, o tai kelia pavojų maždaug 600 000 darbo vietų. Mažiausios įmonės yra labiausiai pažeidžiamos dėl nesėkmingų perdavimų ([4]).

([3]) Konferencija dėl Europos ateities, ataskaita dėl galutinių rezultatų, 2022 m. gegužės mėn.

([4]) Europos Komisija: „Verslo dinamika. Startuoliai, verslo perdavimas ir bankrotas“ (angl. *Business Dynamics: Start-ups, business transfers and bankruptcy*), 2011 m.

2.4. Verslo perdavimas gali būti sudėtingas procesas dėl finansinių, valdymo, reguliavimo, administracinių ar rinkos iššūkių, kurie kyla, pavyzdžiui, parenkant pardavėjus ir pirkėjus. Tuo pat metu dauguma visų verslo perdavimų vyksta labai mažose įmonėse, turinčiose ribotus išteklius. Dažnai sunkiau perduoti mažesnes įmones, kuriose dabartinis savininkas vaidina labai reikšmingą vaidmenį ([5]).

2.5. Sėkmingam verslo perdavimui būtina užtikrinti gerai veikiančią verslo perdavimo ekosistemą, padedančią sukurti dinamišką verslo perdavimo rinką. Verslo perdavimo ekosistemose dalyvauja įvairūs viešieji ir privatieji suinteresuotieji subjektai: pirkėjai, pardavėjai, pirmtakai, paveldėtojai, verslo konsultantai, pavyzdžiui, verslo brokeriai, apskaitininkai, teisininkai ir konsultantai, tarpininkai, finansų įstaigos, verslo paramos organizacijos, politikos formuotojai ir mokslininkai. Informuotumo didinimo veikla, kurios tikslas – gerinti pasirengimą verslo perdavimui, taip pat yra svarbi ekosistemos dalis. Šiuo metu verslo perdavimo sąlygos valstybėse narėse ir tarp valstybių narių regionų vis dar labai skiriasi, todėl galima mokytis vieniems iš kitų ir gerinti verslo perdavimo ekosistemas visoje Europoje. Tačiau galutinė atsakomybė už perdavimą visada tenka verslininkui.

2.6. Pasikeitus savininkui, verslas gali tapti atsparesnis, novatoriškesnis ir konkurencingesnis. Kai įmonės su naujais savininkais diegia daugiau žaliųjų ir skaitmeninių verslo modelių, verslo perdavimas taip pat prisideda prie labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių sektoriaus žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos.

2.7. COVID-19 pandemija taip pat parodė, kad reikia didinti Europos įmonių atsparumą ir užtikrinti geresnį parengties planavimą. Kad perdavimas būtų sėkmingas, įmonė ir jos verslo modelis turėtų būti sveiki ir atsparūs išorės sukrėtimams. Finansinė padėtis ir atsparumas didina sėkmingo perdavimo galimybes.

3. **Nuomonės aplinkybės**

3.1. Verslo perdavimas yra ES verslumo politikos dalis nuo XX a. dešimtojo dešimtmečio pradžios. 1994 m. Europos Komisija parengė rekomendaciją ([6]), kuria siekiama pagerinti pagrindines verslo perdavimo sąlygas ES valstybėse narėse. Šioje rekomendacijoje valstybėms narėms pasiūlyta keletas priemonių, kuriomis siekiama pagerinti perdavimą rengiančių įmonių padėtį. Šios priemonės apima informuotumo didinimo ir pasirengimo didinimo veiklą, finansinės aplinkos verslo perdavimui gerinimą, teisėtų restruktūrizavimo būdų atvėrimą, teisinių priemonių, skirtų partnerystės tęstinumui partnerio ar savininko mirties atveju užtikrinti, kad paveldimo ar dovanojamo turto mokestis netrukdytų perdavimui, ir palankesnių sąlygų verslo perdavimui trečiosioms šalims sudarymą taikant atitinkamas mokesčių taisykles.

3.2. Nuo tada 2006 m. Europos Komisija peržiūrėjo rekomendaciją ir paskelbė komunikatą ([7]) *Lisabonos Bendrijos augimo ir užimtumo programos įgyvendinimas. Verslo perdavimas – sėkmingai tęsti naujai pradėjus*. Atlikus peržiūrą paaiškėjo, kad įgyvendinti 1994 m. rekomendaciją vis dar reikėjo daugiau pastangų. 2006 m. komunikate buvo ne tik raginama įgyvendinti 1994 m. rekomendaciją, bet ir pateikta papildomų rekomendacijų dėl verslo perdavimo skatinimo, pavyzdžiui, verslo perdavimui skiriant daugiau politinio dėmesio, teikiant specializuotą paramą ir kuruojant bei organizuojant skaidrias verslo perdavimo rinkas ir įgyvendinant nacionalinę, regioninę ir vietos paramos infrastruktūrą perdavimui skatinti.

3.3. 2013 m. Komisija įvertino pažangą, padarytą įgyvendinant 2006 m. rekomendacijas. Padaryta bendra išvada, kad nuo 2006 m., kai buvo paskelbtas komunikatas, įgyvendinant priemones, kuriomis siekiama pagerinti verslo perdavimo sistemą, padaryta nepakankama pažanga. Vertinime nurodyti trūkumai buvo susiję su apmokestinimo tvarkos nustatymu trečiosioms šalims ar darbuotojams arba su specialios paramos ir finansavimo iniciatyvų teikimu. Vertinime taip pat nurodyta, kad verslo perdavimams nebuvo skiriama pakankamai politikos dėmesio nei ES, nei valstybių narių lygmeniu, priešingai nei startuoliams.

([5]) 2006 m. Europos Komisijos komunikatas „Lisabonos Bendrijos augimo ir užimtumo programos įgyvendinimas. Verslo perdavimas – sėkmingai tęsti naujai pradėjus“, COM(2006) 117 *final*, p. 4.

([6]) 1994 m. gruodžio 7 d. Komisijos rekomendacija dėl mažųjų ir vidutinių įmonių perdavimo (94/1069/EB).

([7]) 2006 m. Europos Komisijos komunikatas „Lisabonos Bendrijos augimo ir užimtumo programos įgyvendinimas. Verslo perdavimas – sėkmingai tęsti naujai pradėjus“, COM(2006) 117 *final*.

3.4. 2020 m. Europos Komisija paskelbė ES MVĮ strategiją ([8]), kurioje dar kartą patvirtino savo įsipareigojimą toliau siekti palengvinti verslo perdavimą ir remti valstybių narių pastangas sukurti perdavimui palankią verslo aplinką. Neseniai Komisija daugiausia dėmesio skyrė verslo perdavimų įrodymų bazės gerinimui ir apie tai 2021 m. paskelbė ataskaitą ([9]). Komisijos interneto svetainėje galima susipažinti su Komisijos veiksmais ir ES finansuojama gerąja patirtimi ([10]).

3.5. EESRK taip pat yra pripažinęs labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių verslo perdavimo svarbą ir ragina skubiai imtis priemonių, kurios palengvintų ir supaprastintų šių įmonių perdavimą už priimtiną kainą ([11]). Nuomonėje dėl ES MVĮ strategijos EESRK taip pat ragina ypatingą dėmesį skirti tarpvalstybiniams labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių perdavimams, siekiant spręsti didelių išlaidų, susijusių su šiais sandoriais, ir didelių nacionalinių teisės aktų skirtumų problemą ([12]). EESRK tolesnėje nuomonėje dėl ES MVĮ strategijos ([13]) parodomos sėkmingo verslo perdavimo galimybės, kad verslas taptų labiau skaitmeninis ir tvaresnis, laikantis ES dvejopos pertvarkos tikslų.

4. **Bendrosios pastabos**

4.1. Verslo perdavimas tampa vis svarbesne tema labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms dėl Europos demografinės padėties ir senstančių verslininkų. Apie 90 proc. verslo perdavimų atliekama labai mažose įmonėse ([14]).

4.2. Sėkmingų verslo perdavimų skaičiaus didinimas yra tiesiogiai naudingas Europos ekonomikai. Palyginti su startuoliais, sėkmingai perduotų įmonių išlikimo rinkoje, apyvartos, pelno, novatoriškumo ir užimtumo rodikliai yra geresni ([15]). Europos Komisijos duomenimis, pradėtos įmonės išsaugo vidutiniškai penkias darbo vietas, o startuolis sukuria tik dvi darbo vietas ([16]). Todėl verslo perdavimo skatinimas yra geriausias įmanomas verslumo augimo veiksnys.

4.3. Verslo perdavimu apsaugoma kaimo vietovių, kuriose aktyviai veikia labai mažos, mažosios ir vidutinės įmonės, socialinė struktūra; apskaičiuota, kad bent trečdalis Europos labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių yra įsikūrusios kaimo vietovėse. Jais užtikrinama šių vietovių ekonominė ir socialinė sanglauda, teikiant paslaugas piliečiams, vartotojams ir vietos ekonominei veiklai, taip pat užtikrinant užimtumą ([17]). Verslo perdavimas padeda išvengti vietos amatų patirties praradimo. Dažnai vietos amatų ir mažmeninės prekybos sektorius teigiamai suteikiant vartotojams įvairesnį pasirinkimą rinkoje ir taip suteikia alternatyvą vienodiems mažmeninės prekybos tinklams. Vartotojams sėkmingas verslo perdavimas reiškia, kad paslaugos ir produktai bus teikiami nenutrūkstamai ir bus dažnai tobulinami. Siekiant išsaugoti vienos pramonės ir kaimo vietovių pragyvenimo šaltinius ir ekonomiką, itin svarbu plėtoti gerai veikiančias verslo perdavimo ekosistemas ir paramos paslaugas, ypač žemės ūkio ir maisto perdirbimo sektoriuose. Sėkmingas perdavimas taip pat suteikia galimybę paspartinti dvejopą pertvarką kaimo vietovėse, nes yra pakeičiamas savininkas. EESRK mano, kad verslo perdavimo ekosistemų ir paramos paslaugų plėtojimas turėtų būti ES ilgalaikės kaimo vietovių vizijos ir Kaimo veiksmų plano įgyvendinimo dalis.

([8]) Europos Komisijos komunikatas „Tvarios ir skaitmeninės Europos MVĮ strategija“, 2020, COM(2020) 103 *final*.

([9]) Europos Komisija, Mažųjų ir vidutinių įmonių reikalų vykdomoji įstaiga, „Verslo perdavimo Europoje įrodymų bazės gerinimas. Galutinė ataskaita“ (angl. *Improving the evidence base on transfer of business in Europe: final report*), Leidinių biuras, 2021 m.

([10]) ec.europa.eu/growth/smes/supporting-entrepreneurship/transfer-businesses_lt

([11]) OL C 197, 2018 6 8, p. 1.

([12]) OL C 429, 2020 12 11, p. 210.

([13]) OL C 194, 2022 5 12, p. 7.

([14]) Europos Komisija, EASME, „Verslo perdavimo Europoje įrodymų bazės gerinimas. Santrauka“ (angl. *Improving the evidence base on transfer of business in Europe: final report*), Leidinių biuras, 2021 m.

([15]) Tall, Varamäki ir Viljamaa: „Verslo perdavimo skatinimas Europos šalyse“ (angl. *Business Transfer Promotion in European Countries*), 2021 m., Seinejokis, p. 8.

([16]) Europos Bendrijų Komisija (2006), „Verslo perdavimas – sėkmingai tęsti naujai pradėjus“, Briuselis, p. 3.

([17]) Europos amatų, mažų ir vidutinių įmonių asociacija, „Pozicija dėl ilgalaikės ES kaimo vietovių vizijos“, 2022 m. balandžio mėn.

4.4. Verslo perdavimo skatinimas taip pat naudingas darbuotojams, nes taip išsaugomos darbo vietos ir veiklos tęstinumas. Visų pirma labai mažose, mažosiose ir vidutinėse įmonėse darbuotojai yra vertingiausias turtas, kuris perduodamas naujai nuosavybei. Todėl verslo perdavimo atveju svarbu užtikrinti darbuotojų gerovę. Dažnai nauji savininkai entuziastingai vertina perdavimą siekdami plėtoti ir plėsti verslą. Tai taip pat reiškia geresnes darbuotojų ateities perspektyvas darbo tęstinumo ir profesinio tobulėjimo požiūriu. EESRK ragina valstybes nares dalytis geriausia patirtimi, susijusia su perdavimais, kai darbuotojai gali toliau dirbti ir plėtoti veiklą perimdami įmonę, kurioje jie dirba, pavyzdžiui, kooperatyvo forma ir kitomis darbuotojams priklausančių socialinės ekonomikos įmonių veikimo formomis ([18]), kurios parodė savo atsparumą krizinėms situacijoms. Be to, skatinant socialinį dialogą ir teikiant informaciją, darbuotojams tampa lengviau išpirkti įmonę. Tai atitinka EESRK nuomonę INT/925 ([19]), kurioje darbuotojų išpirkimai pabrėžiami kaip geroji patirtis siekiant iš naujo pradėti finansinę krizę patyrusių įmonių veiklą ir vykdyti MVĮ perdavimą, kurių savininkai neturi paveldėtojo.

4.5. Verslo perdavimo skatinimui turi būti skiriamas svarbus vaidmuo ES ir valstybių narių ekonomikos gaivinimo ir augimo politikoje. EESRK pritaria ilgalaikėms strateginėms pastangoms, kurių ėmėsi Komisija, taip pat verslo perdavimo skatinimo organizacijų, pavyzdžiui, „Transeo“ ([20]), pastangoms Europoje kurti palankesnę aplinką perduoti verslą. Tačiau kai ką dar galima patobulinti. Dėmesio lygis, dabartinis bendras verslo perdavimo ekosistemos funkcionalumas ir verslo perdavimo skatinimo priemonių mastas valstybėse narėse labai skiriasi. Sparčiai besivystančioje verslo aplinkoje verslininkai turi pasinaudoti augimo galimybėmis tiek viduje, tiek įsigydami verslą. Reikėtų atsižvelgti į visų rūšių nuosavybės perdavimą, įskaitant šeimos paveldėjimą, vadovybės supirkimą ir išpirkimą, strateginį įsigijimą ir darbuotojų išpirkimą.

4.6. Kad Europos perėjimas prie skaitmeninės ir žaliosios ekonomikos būtų sėkmingas, reikia atsižvelgti į labai mažas, mažąsias ir vidutines įmones. Verslo perdavimas yra natūralus būdas labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių verslo modelį paversti žalesniu ir labiau skaitmeniniu, remiant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Pasikeitus savininkui, verslas gali tapti atsparesnis, novatoriškesnis ir konkurencingesnis. Be to, išteklių požiūriu, egzistuojančios įmonės, kuriai priklauso gamybos turtas, pirkimas dažnai yra ekologiškesnis nei naujų įmonių pirkimas.

4.7. Ypač kai verslas perduodamas iš senstančio verslininko jaunesniam, tikėtina, kad jaunasis verslininkas bus geriau pasirengęs į įsigytą verslą integruoti naujas technologijas, gamybos metodus ir tvarius verslo modelius. Todėl EESRK ragina kurti daugiau paskatų, pavyzdžiui, didinti informuotumą, teikti konsultavimo paslaugas, mentorystę ir galimybes gauti finansavimą, kad būtų galima perduoti labai mažas, mažąsias ir vidutines įmones jauniems verslininkams. Be to, būtų galima toliau stiprinti jaunųjų verslininkų supratimą apie socialinį dialogą, pavyzdžiui, pasitelkiant socialinio dialogo modulius verslumo mokymo srityje. Galimybė įsigyjant pradėtą verslą įsilieti į verslininkų gretas turėtų būti aktyviai skatinama ir tai turėtų būti toks pat patrauklus pasirinkimas, kaip ir pradėti startuolio veiklą. Be to, siekiant padidinti moterų verslininkių skaičių, kuris šiuo metu yra per žemas, reikėtų sukurti papildomų paskatų verslą perduoti moterims verslininkėms.

4.8. Daugumai verslo perdavimų reikia išorės finansavimo. Dėl didėjančių reguliavimo reikalavimų finansų sektoriuje yra dvi pagrindinės finansinės priemonės, kuriomis siekiama skatinti verslo perdavimą. Pirma, akivaizdu, kad reikia užstatų verslo perdavimo paketams finansuoti. Tačiau didėjanti verslo turto dalis yra nereikšminga ir bankų sektorius turi laikytis vis griežtesnių taisyklių. Kiekvienai valstybei narei reikalingas veiklos vykdytojas arba organizacija, kuri pateiktų banko paskolų užstatą. Antra, plėtojant ES reguliavimo sistemą didėja paklausa dėl nuosavo kapitalo finansavimo. Yra pirkėjų, kurie yra kvalifikuoti vykdyti tikslinę veiklą, tačiau neturi pakankamai lėšų nuosavo kapitalo finansavimui. EESRK primygtinai ragina Komisiją imtis aktyvaus vaidmens skatinant abiejų šių finansinių priemonių plėtojimą valstybėse narėse.

([18]) Pavyzdžiui, darbuotojams priklausančios bendrovės (*sociedades laborales*) Ispanijoje.
([19]) OL C 286, 2021 7 16, p. 13.
([20]) „Transeo“ yra tarptautinė ne pelno siekianti asociacija, vienijanti mažųjų ir vidutinių įmonių perdavimo ir įsigijimo iš Europos ir už jos ribų ekspertus.

4.9. Ateityje vis daugiau šeimai priklausančių labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių bus perduodamos trečiosioms šalims. Siekiant pritraukti trečiųjų šalių pirkėjus, verslas turi būti gyvybingas, ekonomiškai pagrįstas ir patrauklus. Kuo anksčiau verslininkai pradeda ruoštis perdavimo procesui, tuo sėkmingiau jis įvykdomas. Valstybės narės turi didinti savo informuotumo apie verslo perdavimą didinimo veiklą ir aprūpinti įmones ir kitas paramos organizacijas priemonėmis, kad jos galėtų skatinti ir remti labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių perdavimą. Finansinių sunkumų patiriančiai įmonei teikiama ankstyvojo perspėjimo parama taip pat gali būti svarbi siekiant padėti verslininkui grįžti į finansiškai perspektyvų kelią ir pasirengti perdavimui. Todėl EESRK ragina valstybes nares diegti ir toliau plėtoti labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms skirtus išankstinio perspėjimo paramos mechanizmus.

Neseniai atliktame verslo perdavimo skatinimo Europos šalyse tyrime ([21]) pristatoma verslo perdavimo skatinimo praktika valstybėse narėse, kurią būtų galima taikyti ir kitoms šalims. EESRK pritaria tyrimo rekomendacijai valstybėms narėms įsteigti nacionalinius verslo perdavimo suinteresuotųjų subjektų forumus, atstovaujančius tiek viešiesiems, tiek privatiems suinteresuotiesiems subjektams. Suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimas būtinas visais lygmenimis: regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu. Verslo perdavimo forumai, palaikant nuolatinį dialogą tarp nacionalinių ekspertų, suteikia sistemingą ir ilgalaikį požiūrį į verslo perdavimo skatinimą ir leidžia veiksmingiau naudoti išteklius. Galiausiai galėtų būti užmegztas Europos Komisijos skatinamas tarpvalstybinis dialogas tarp įvairių nacionalinių forumų, kad būtų keičiamasi geriausia verslo perdavimo skatinimo ES valstybėse narėse patirtimi.

4.10. EESRK rekomenduoja, kad valstybės narės, skatindamos verslo perdavimą, visapusiškai naudotųsi skaitmeninėmis technologijomis. Verslo perdavimo internetu platformos, kurios daugeliu atvejų priklauso privatiems suinteresuotiesiems subjektams ir yra jų valdomos, turėtų būti kuriamos visose valstybėse narėse ir turėtų būti prieinamos labai mažoms ir mažosioms įmonėms. Turėtų būti plėtojamos įvairių valstybių narių interneto platformų tarpusavio ryšys ir sinergija, o Europos Komisija galėtų palengvinti prieigą prie įvairių elektroninių prekyviečių valstybėse narėse. Be to, daugėja tarpvalstybinių verslo perdavimų tarp mažųjų įmonių atvejų. Geresnis nacionalinių interneto platformų bendradarbiavimas būtų ekonomiškai efektyvus būdas sudaryti sąlygas mažosioms įmonėms išsiaiškinti galimus tikslinius savininkus kitose valstybėse narėse.

4.11. Norint sėkmingai formuoti Europos verslo perdavimo politiką, reikia geriau rinkti duomenis. Vis dar šiuo metu verslo perdavimo duomenys yra fragmentiški ir nepalyginami. EESRK rekomenduoja Komisijai ir valstybėms narėms imtis siūlomų veiksmų siekiant pagerinti verslo perdavimo duomenų bazę. Šie veiksmai buvo išdėstyti naujausioje ataskaitoje *Verslo perdavimo Europoje įrodymų bazės gerinimas* ([22]). EESRK taip pat rekomenduoja parengti ES masto verslo perdavimo barometrą, kuris teiktų ataskaitas kartą per ketverius metus, kad būtų galima prisidėti prie įrodymais grindžiamo politikos formavimo, naudojant tikslesnius duomenis. Be to, reikėtų apsvarstyti įvairias informuotumo didinimo iniciatyvas, pavyzdžiui, paskelbti nacionalinę ir (arba) Europos verslo perdavimo savaitę.

4.12. EESRK siūlo, kad Komisija ne tik plėtotų geresnį duomenų rinkimą, bet ir reguliariai peržiūrėtų padėtį, susijusią su verslo perdavimu Europoje. Metinė ES MVĮ asamblėja turėtų būti naudojama kaip forumas, kuriame reguliariai diskutuojama ir dalijamasi patirtimi dėl mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių verslo perdavimo.

Briuselis, 2022 m. rugsėjo 21 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkė
Christa SCHWENG

([21]) Tall, Varamäki ir Viljamaa: „Verslo perdavimo skatinimas Europos šalyse“ (angl. *Business Transfer Promotion in European Countries*), 2021 m., Seinejokis, p. 8.

([22]) Europos Komisija, Mažųjų ir vidutinių įmonių reikalų vykdomoji įstaiga, „Verslo perdavimo Europoje įrodymų bazės gerinimas. Galutinė ataskaita“ (angl. *Improving the evidence base on transfer of business in Europe: final report*), Leidinių biuras, 2021 m.